

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри митної справи і
фінансових послуг

Протокол № 1 від 01.09.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

МИТНА ПОЛІТИКА

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	07 "Управління та адміністрування"
Спеціальність	072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок"
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	"Митна справа"
Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробники:
к.е.н., доц

Влада КАРПОВА

Завідувач кафедри
митної справи і фінансових
послуг

Вікторія ТИЩЕНКО

Гарант програми

Олексій НАЙДЕНКО

Харків
2024

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Митна політика» проводиться студентам четвертого курсу з метою ознайомлення з сучасним станом митної політики, її історією, проблемами та перспективами розвитку. Митна політика представляє собою систему цілей, принципів, функцій, напрямів, засобів і механізмів діяльності держави, спрямованих на забезпечення національних митних інтересів та безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі та захист внутрішнього ринку, розвиток національної економіки та її інтеграцію до світової економіки, наповнення державного бюджету.

Митна політика реалізується через механізми тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; участь у митних союзах, зонах вільної торгівлі та міжнародних договорах (конвенціях) з митних питань; встановлення порядку переміщення товарів через митний кордон України та здійснення їх митного контролю; законодавство України з питань державної митної справи.

Однією із важливих складових митної політики України є виконання нею завдань, передбачених Угодою про асоціацію з ЄС. Така Угода передбачає щорічне звітування України за блоками завдань, одним із яких є сектор «митні питання».

Дисципліна «Митна політика» є вибірковою і має за мету надати майбутнім фахівцям теоретичну базу, необхідну для подальшого оволодіння ними дисциплінами професійної підготовки.

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів компетентностей щодо розуміння специфіки професійної діяльності у сфері митної політики; вміння розв'язувати спеціалізовані завдання у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень митної політики.

Для досягнення мети поставлені такі завдання:

- визначення сутності та змісту митної політики держави;
- характеристика історичних аспектів митної політики України;
- узагальнення моделей та інструментів митної політики України;
- організація взаємодії митних органів з іншими органами влади в процесі здійснення митної політики;
- характеристика митної політики в країнах ЄС;
- основні складові адміністрування митних платежів;
- порядок визначення митної вартості;
- основні правила та методи здійснення митного контролю митними органами.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР04	СК08, СК12
ПР07	ЗК09
ПР08	ЗК03
ПР10	СК10
ПР11	СК03, СК05, СК14
ПР18	СК01
ПР21	СК03
ПР24	ЗК08, СК12, СК13
ПР25	ЗК05, СК14

де, ЗК03 – Здатність планувати та управляти часом.

ЗК05 – Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК08 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09 – Здатність бути критичним і самокритичним.

СК01 – Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК03 – Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05 – Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК08 – Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК10 – Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК12 – Здатність формулювати основні правила та механізми організації ЗЕД та митної справи, правила укладання зовнішньоекономічних угод, принципи та методи визначення митної вартості товарів, описувати методіку визначення суми митних платежів, забезпечувати виконання митних формальностей з урахуванням митних режимів та умов постачання Incoterms-2020.

СК13 – Здатність володіти навичками валютного регулювання та контролю в сфері оподаткування та митної справи, дотримуватись строків розрахунків при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

СК14 – Здатність володіти інформаційно-аналітичним забезпеченням діяльності та інформаційними системами та технологіями в митних органах, забезпечувати митне оформлення товарів з використанням різних програмних продуктів.

ПР04 – Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР07 – Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР08 – Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові

технології та програмні продукти.

ПР10 – Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11 – Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР18 – Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР21 – Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР24 – Формулювати основні правила та механізми організації ЗЕД та митної справи, правила укладання зовнішньоекономічних угод, принципи та методи визначення митної вартості товарів, описувати методику визначення суми митних платежів, володіти навичками валютного регулювання та контролю в сфері оподаткування та митної справи, для розрахунку сум податкових зобов'язань, курсових різниць, а також визначення обсягів штрафних санкцій за порушення строків розрахунків у ЗЕД, дотримуватись митних процедур та митних режимів з урахуванням умов постачання товарів Incoterms-2020.

ПР25 – Володіти інформаційно-аналітичним забезпеченням діяльності та інформаційними системами та технологіями в митних органах для здійснення митного контролю, здійснювати статистичні дослідження в сфері ЗЕД та митної справи, оформлювати митні декларації за допомогою програмного продукту QD-Professional.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Стратегічні аспекти митної політики держави.

Тема 1. Сутність та зміст митної політики держави.

- 1.1. Митна політика: базові визначення та понятійний апарат.
- 1.2. Мета і завдання митної політики.
- 1.3. Принципи державної митної політики.
- 1.4. Форми і моделі митної політики.
- 1.5. Соціальні аспекти митної політики.

Тема 2. Митна політика як складова державної економічної політики

- 2.1. Митна політика в системі державного регулювання економіки.
- 2.2. Взаємозв'язок митної політики з податковою та зовнішньоторговельною політикою держави.
- 2.3. Історія становлення та тенденції розвитку митної політики України.

Тема 3. Моделі та інструментарій митної політики держави.

- 3.1. Моделювання митної політики країни в залежності від стану економіки.
- 3.2. Тарифні інструменти митної політики.
- 3.3. Підсистема нетарифних інструментів.
- 3.4. Податкова та митна політика в спеціальних економічних зонах.

Тема 4. Інституціональне та організаційне забезпечення митної політики.

- 4.1. Митний кодекс та митне законодавство.
- 4.2. Митна служба, її структура та функції митних органів.
- 4.3. Взаємодія Державної митної служби України з іншими органами влади.

Тема 5. Митна політика в умовах глобалізації.

- 5.1. Світова Організація Торгівлі та національна митна політика.
- 5.2. Митна політика в контексті євроінтеграції.
- 5.3. Особливості митного регулювання в ЄС.
- 5.4. Митна політика США і Канади.
- 5.5. Міжнародна протидія контрабанді та тіньовій економіці.

Змістовий модуль 2. Митне адміністрування як форма реалізації митної політики.

Тема 6. Поняття та характеристика митного адміністрування.

- 6.1. Митне адміністрування: сутність, процесний та суб'єктний підходи.
- 6.2. Завдання митного адміністрування.
- 6.3. Митні процедури та митні формальності.

Тема 7. Митна вартість та порядок її визначення.

- 7.1. Митна вартість як база митного оподаткування.
- 7.2. Методи визначення митної вартості.
- 7.3. Особливості декларування митної вартості.

Тема 8. Адміністрування податку на додану вартість.

- 8.1. Сутність та конструкція податку на додану вартість.
- 8.2. Особливості справляння ПДВ з імпортних операцій.
- 8.3. Податок на додану вартість при експорті.
- 8.4. Система пільг з податку на додану вартість при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.
- 8.5. Контроль сплати податку на додану вартість.

Тема 9. Адміністрування акцизного податку.

- 9.1. Сутність та конструкція акцизного податку.
- 9.2. Акцизне оподаткування зовнішньоторговельних операцій.
- 9.3. Контроль сплати акцизного податку.
- 9.4. Митне адміністрування транзиту підакцизних товарів.

Тема 10. Адміністрування мита.

- 10.1. Види і ставки мита.
- 10.2. Специфіка адміністрування особливих видів мита.
- 10.3. Пільгове оподаткування митом.

Тема 11. Митний контроль та інші митні процедури.

- 11.1. Загальні принципи митного контролю.
- 11.2. Організація митного контролю.
- 11.3. Митне оформлення.
- 11.4. Справляння митних податків і зборів.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та занять / завдань

Назва теми	Зміст
Тема 1.	Практичне заняття: Принципи державної митної політики
Тема 2.	Практичне заняття: Взаємозв'язок податкової та митної політики держави
Тема 3.	Практичне заняття: Тарифні методи митної політики
Тема 4.	Практичне заняття: Основні повноваження митних органів
Тема 5.	Практичне заняття: Ключові характеристики митної політики країн ЄС
Тема 6.	Практичне заняття: Форми митного адміністрування
Тема 7.	Практичне заняття: Форми митних декларацій
Тема 8.	Практичне заняття: Пільги з ПДВ при імпорті
Тема 9.	Практичне заняття: Транзит підакцизних товарів
Тема 10.	Практичне заняття: Сезонне мито та його застосування в митній політиці
Тема 11.	Практичне заняття: Основні правила та принципи митного контролю

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 11	Вивчення лекційного матеріалу, законодавчих та нормативно-правових актів
Тема 1 – 11	Підготовка до практичних занять
Тема 1 – 11	Виконання компетентнісно-орієнтованих завдань
Тема 1 – 11	Виконання творчого завдання
Тема 1 – 11	Підготовка презентації
Тема 1 – 11	Підготовка до контрольних робіт

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні: лекція (Тема 1 – 5,7, 8, 11), проблемна лекція (Тема 6,9,10).

Наочні (демонстрація (Тема 1-11).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 11), есе (Тема 1).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається: – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Експрес-опитування (10 балів), Компетентнісно-орієнтовані завдання (20 балів), Поточні контрольні роботи (20 балів), Творче завдання (10 балів).

Семестровий контроль: Екзамен.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни з формою семестрового контролю екзамен (іспит)).

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітньо-професійна програма «Митна справа».
Семестр VII
Навчальна дисципліна "Митна політика"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (стереотипне). (20 балів)

1. Державна митна політика - це :

а) система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки;

б) система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту інтересів національного товаровиробника, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки;

в) система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту прикордонних інтересів та забезпечення прикордонної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки;

г) всі відповіді правильні.

2. Яким може бути митне спостереження:

а) систематичним;

б) безпосереднім або опосередкованим;

в) регулюючим;

г) всі відповіді правильні.

3. Підрозділ швидкого реагування Державної митної служби України, який здійснює оперативне реагування на звернення, які надходять від фізичних та юридичних осіб - це:

а) моніторинговий центр Держмитслужби України;

б) обчислювальний центр;

в) аналітичний центр;

г) не має правильної відповіді.

4. Які функції виконує державна митна політика:

а) посередницьку;

б) фіскальну;

в) регулятивну;

г) захисну?

5. До головних стратегічних цілей митної політики належать:

а) стимулювання розвитку національної економіки;

б) захист внутрішнього ринку;

в) митний контроль і регулювання товарообміну;

г) усі перелічені.

6. Захисна функція митної політики спрямована на:

а) участь у реалізації торговельно-економічних завдань щодо стимулювання розвитку національної економіки;

б) вплив держави на зовнішньоекономічні відносини за допомогою заходів економічного і адміністративного характеру;

в) забезпечення ефективності регулювання товарообміну на митній території держави;

г) захист держави від зовнішніх загроз, боротьбу з порушеннями митних правил.

7. Економічними регуляторами митної політики є:

а) митні тарифи;

б) заходи контролю;

в) заборони;

г) усі перелічені методи.

8. Систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України - це:

а) Митний тариф України, згідно із Законом України «Про Митний тариф України»;

б) податки і збори (обов'язкові платежі) до бюджету;

в) усі перелічені методи.

9. Кількість груп товарів Митного тарифу України:

а) 90;

б) 97;

в) 87;

г) 100.

10. Митні платежі - це:

- а) мито;
- б) акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів;
- в) податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції);
- г) усі перелічені методи.

11. Митні пости – це:

- а) відділи митного оформлення;
- б) відділи митного оформлення;
- в) відділи митного оформлення;
- г) усі перелічені.

12. До якого відділу відносяться функції відділів адміністрування митних платежів, контролю митної вартості та класифікації товарів:

- а) відділу митних платежів;
- б) відділу митних інформаційних технологій;
- в) відділу організації митного контролю;
- г) усі перелічені.

13. До якого відділу відносяться функції сектору технічних засобів митного контролю:

- а) відділу митних платежів;
- б) відділу митних інформаційних технологій;
- в) відділу організації митного контролю;
- г) усі перелічені.

14. Особливий статус, який засвідчує високий ступінь довіри до суб'єкта господарювання та надає йому суттєві спрощення при здійсненні митних формальностей – це:

- а) АЕО ;
- б) уповноважений економічний оператор;
- в) NCTS;
- г) EU4PFM.

15. АЕО-С - це:

- а) статус про надання права на застосування спеціальних спрощень;
- б) статус про підтвердження безпеки та надійності;
- в) статус про застосування транзитних спрощень;
- г) усі перелічені.

16. АЕО-Б - це:

- а) статус про надання права на застосування спеціальних спрощень;
- б) статус про підтвердження безпеки та надійності;
- в) статус про застосування транзитних спрощень;
- г) усі перелічені.

17. Належність товарів до українських або іноземних – це:

- а) митний статус товарів;
- б) митний режим;
- в) митне забезпечення;
- г) митні правила.

18. У разі ввезення товарів на митну територію України документом, що посвідчує право на віднесення сум ПДВ до податкового кредиту, вважається:

- а) митна декларація;
- б) декларація митної вартості;
- в) декларація з ПДВ;
- г) чек про сплату ПДВ.

19. Яке з наведених видів мита не застосовують в Україні:

- а) ввізне;

- б) вивізне;
- в) транзитне;
- г) сезонне?

20. У разі ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України акцизний податок сплачується платниками податку:

- а) протягом 10 календарних днів з моменту ввезення товару;
- б) протягом 10 календарних днів з моменту оформлення товару;
- в) протягом 10 календарних днів з моменту митного огляду товару;
- г) до або на день подання митної декларації.

Завдання 2 (діагностичне, 5 балів).

Згідно з укладеним зовнішньоекономічним контрактом між підприємством-резидентом і підприємством-нерезидентом (імпорт) здійснена поставка матеріалів (сировини) у кількості 10 тонн за ціною 650 дол. США за 1 тонну. Договірна ціна контракту - 7 500 дол. USD. Ставка ввізного мита - 5 %. Розрахуйте, виходячи з курсу НБУ за 1 дол. USD на 30.12.2023 року.

Завдання 3 (діагностичне, 5 балів).

Компанія імпортує пиво солодове (код УКТ ЗЕД 2203 00 10 00) обсягом 100000 л, міцністю 4,5%. Розрахувати митні платежі при імпорті даного товару за курсом НБУ на 17.11.2023 року.

Завдання 4 (евристичне, 10 балів). Компанія імпортує спортивні костюми (код УКТ ЗЕД 6112499000 Костюми спортивні, лижні, костюми та плавки купальні, трикотажні: костюми та плавки купальні для жінок або дівчат: з інших текстильних матеріалів: інші). Фактурна вартість партії товару 76670,25 USD. Вартість транспортування партії товару до митного кордону України складає 500 USD. Визначте митну вартість товару за ціною угоди щодо товарів, які імпортуються. Використовуйте обмінний курс НБУ на 25.12.2023 року.

Затверджено на засіданні кафедри митної справи і фінансових послуг протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Екзаменатор к.е.н., доц. Карпова В. В.

Зав. кафедрою д.е.н., проф. Тищенко В. Ф.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (стереотипне). (20 балів)

За кожну правильну відповідь на тестове запитання – 1 бал

Завдання 2 (діагностичне). (5 балів)

2,5 – вірне посилання на статтю Митного кодексу України;

2,5 – вірний розрахунок митних платежів

Завдання 3 (діагностичне). (5 балів)

2,5 – вірне посилання на статтю Митного кодексу України;

2,5 – вірний розрахунок митних платежів

Завдання 3 (евристичне). (10 балів)

3 – за вірне визначення митної вартості;

3 – за вірне визначення країни походження товарів;

3 – за вірне обчислення сум ПДВ, акцизного податку та мита;

1 – за висновки.

Рекомендована література

1. Найденко О. Є. Боротьба з контрабандою як один із методів забезпечення митної безпеки держави / О. Є. Найденко, Є. С. Резнікова // *Modern Economics*. – № 17 – 2019. – 258 с. – С. 172–176. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22550>

2. Тищенко В. Ф. Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи: навчальний посібник / В. Ф. Тищенко, В. М. Остапенко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 192 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28182>

Додаткова

3. Найденко О. Є. Роль митних платежів в митній політиці України / О. Є. Найденко, Д. В. Тихомирова // *Інфраструктура ринку*. – 2021. – № 60. – С. 180–185. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27667>

4. Найденко О. Є. Основні аспекти становлення та розвитку митної справи України / О. Є. Найденко, А. О. Єніна, О. В. Костяна // *Глобальні та національні проблеми економіки* – 2018. – №23. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/19275>

5. Регіональні аспекти митно-податкової політики [Електронний ресурс] : монографія / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко, В. В. Карпова [та ін.] ; за заг. ред. Ю. Б. Іванова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 247 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26221>

6. Тертична А. С. Роль митних органів у забезпеченні митної безпеки / А. С. Тертична, О. Є. Найденко // *Економіка та суспільство*. – 2023. – № 48. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29258>

7. Тищенко В. Ф. Реалізація методів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в митній справі / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найдено, В. М. Остапенко // Економіка та суспільство. – 2022. – № 35. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27668>

8. Ivanov Yu. Customs and tax aspects of the economic integration of Ukraine into the EU / Yu. Ivanov, V. Tyshchenko, O. Naidenko // Development Management. – 2023. – Vol. 21. – No. 2. – P. 20–29. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30007>

9. Kostiana O. V. Customs policy of Ukraine in the context of cyclical economic development / O. V. Kostiana, O. E. Naydenko, V. F. Tyschenko et al. // Financial and credit activity: problems of theory and practice. - 2020. - Vol. 3(34). - P. 351-357. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24971>

Інформаційні ресурси

10. Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495 –VI – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

11. Офіційний сайт Державної митної служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://customs.gov.ua/>

12. ПНС «Митна політика». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7789>

13. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text.